

Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 01.07.2024 nr 8-3/5169-1
Meie 22.08.2024 nr 10-3/24/380-2

Tartu Maakohtu arvamus tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta

Tartu Maakohtule saadeti kooskõlastamiseks ja arvamuse esitamiseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus. Käesolevaga esitatakse Tartu Maakohtu arvamus ettepanekute osas.

1. Hagi tagamise avalduse läbivaatamine

Tartu Maakohus toetab hagi tagamise avalduse läbivaatamise tähtaja muutmist. Leiame, et üks tööpäev asja lahendamiseks ei ole optimaalne ning tähtaja pikendamine tagab hagi tagamise avalduse korrektsema lahendamise. Kohtunike töökorraldust ja -koormust arvestades on põhjendatud hagi tagamise avalduse läbivaatamine esitamisele järgneval kolmandal tööpäeval.

Hagi tagamise avalduse läbivaatamise ettepanekule teeme kaks muudatusettepanekut. Esimene ettepanek, et hagi tagamise avalduse läbivaatamise tähtaeg võiks olla veelgi pikem, so viis tööpäeva. Asjaolude põhjendatud kiireloomulisuse korral lahendab kohus hagi tagamise esitamise päevale järgneval tööpäeval. Ettepaneku põhjendus: tavapäraselt ei ole hagi tagamise või esialgse õiguskaitse kohaldamisega ülikiiret lahendamist vajavat olukorda ehk olukorda, milles võivad asjaolud pöördumatult muutuda või tekkida oluline kahju kui hagi viivitamatult ei tagata. Seetõttu võib hagi tagamise või esialgse õiguskaitse kohaldamise avalduse lahendamise tähtaeg olla viis tööpäeva. Samas võib eluliselt esineda ülikiiret lahendamist vajav olukord, näiteks toimub eluaseme müük kohtutäituri poolt ja täitemenetlus on vajalik enne enampakkumise tähtaega peatada. Esialgse õiguskaitse kiireloomulise kohaldamise näiteks võib tuua olukorra, kus teine lapsevanem kavatseb lennata sama päeva õhtul väikelapsega välisriiki. Need on olukorrad, mille lahendamine on eluliselt vajalik koheselt, vastasel korral kaotab hagi tagamine või esialgse õiguskaitse kohaldamine oma mõtte ja eesmärgi.

Teine ettepanek on pärast tööpäeva lõppu, so pärast kella 17.00 esitatud hagi tagamise avaldused lugeda kohtule esitatuks järgmisel tööpäeval. Ettepaneku põhjendus: avaldusi ei jagata lahendamiseks kohtu serverisse jõudmise järgselt automaatselt, sest kohtu kantselei peab läbi viima esmase formaalse kontrolli. Viimast tehakse tööpäeva lõppemise järgselt esitatud avalduste puhul alles järgmisel tööpäeval, st menetlejani jõuab avaldus järgmise tööpäeva hommikul. Selliselt jääb avalduse läbivaatamise aeg vaid mõne tunni pikkuseks. Eriti problemaatiline on sellise avalduse läbivaatamine juhul, kui see jagatakse menetluse kestel asendavale kohtunikule, kes peab avalduse lahendamiseks tutvuma aga kogu asja menetlusega.

2. Kohtunikuabi ja vanemkohtujuristi pädevuse laiendamine

Tartu Maakohus toetab kohtunikuabi ja vanemkohtujuristi pädevuse laiendamist. Ettepanekule teeme ühe muudatusettepaneku, mille järgi võiks kohtunikuabi või vanemkohtujurist olla pädev ka nõusoleku andmiseks lapse või eestkostetava nimel tehingu tegemiseks (TsMS § 550 lg 1 p 6). Vastava regulatsiooni kehtestamisel tuleb arvestada Riigikohtu üldkogu 4. veebruari 2014 otsuses kohtuasjas 3-4-1-29-13 antud seisukohaga kohtujuristi pädevuse kohta – et kui kohtuametnike (kohtunikuabid ja vanemkohtujuristid) pädevust laiendada, siis kuidas see on kooskõlas selle kohtulahendi ja põhiseaduse nõudega, et õigust mõistab ainult kohus. Üldkogu küll ei andnud viidatud lahendis hinnanguid, millised konkreetsed ülesanded kohtusüsteemis on käsitatavad õigusemõistmisena ning kas ja millistel tingimustel on õigusemõistmise ülesannet võimalik anda ka institutsioonile, mis ei ole kohus.

3. Kiirmenetluse muutumine hagimenetluseks

Tartu Maakohus toetab maksekäsu kiirmenetluse muutumist hagimenetluseks pärast hagiavalduse esitamist maksekäsuosakonnale ja menetluse üle andmist kohtunikule lahendamiseks, kui maksettepaneku kättetoimetamisel ilmneb kahtlus, kas Eesti kohus on pädev asja lahendama.

4. Lihtmenetluse piirmäära suurendamine

Tartu Maakohus toetab lihtmenetluse piirmäärade tõstmist selliselt, et kohus menetleb hagi oma õiglase äranägemise kohaselt lihtsustatud korras, järgides üksnes tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud üldisi menetluspõhimõtteid, kui tegemist on varalise nõudega hagiga ning hagihind ei ületa summat, mis arvestatuna põhinõudelt vastab 5000 eurole ja koos kõrvalnõuetega 10 000 eurole. Tartu Maakohus toetab TsMS § 404 (kirjalik menetlus kohtu määramisel) kehtetuks tunnistamist.

5. Määruskaebuse menetlus ringkonnakohtule

Tartu Maakohus toetab määruskaebuse esitamist otse ringkonnakohtule. Regulatsiooni muudatus oluline, sest sellisel juhul saab ringkonnakohtus asja menetleva kohtuna ise menetlusökonomiliselt asjatu viivitusega otse nõuda puuduse kõrvaldamist või hagita menetluses küsida kaebuse kohta seisukohta isikutelt, keda ta ise peab kaebusest puudutatud isikuteks ilma asja maakohtule tagasi saatmata. Praktikas võib määruskaebuse kohta arvamust andvate isikute osas esineda maakohtu ja ringkonnakohtu vahel erinevaid arusaamu.

6. Kaja esitamine tagaseljaotsuse peale

Tartu Maakohus toetab ettepanekut TsMS § 415 lg 2 teisest lausest jätta välja tähtaja alguse sidumise täitemenetluse algatamisest teadasaamisega. Kui kostja kohtulahendist teadasaamisel ei reageeri, siis peabki tema kaebeõigus lõppema.

7. Riigilõivu tagastamine kohtu algatusel

Tartu Maakohus toetab riigilõivu tagastamise võimaluse loomist kohtu omal algatusel. Kui lahendi tegemise ajal on kohtule teada, et esineb alus riigilõivu tagastamiseks, tuleb riigilõiv tagastada ilma, et selleks peaks kohus eraldi avaldust ootama. Hetkel on olukord, kus kohus

tuleb menetlusosalisele meelde, et riigilõivu tagastamiseks tuleb esitada avaldus ning seejärel teeb kohus avalduse saamisel riigilõivu tagastamise osas määruse. Selliselt on kohtul kaks täiendavat menetlustoimingut, mida saaks regulatsiooni loomisega ära jätta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Vahing

Kohtu esimees